

INFOLIST O GLOBÁLNÍM ROZVOJOVÉM VZDĚLÁVÁNÍ

CO JE GLOBÁLNÍ ROZVOJOVÉ VZDĚLÁVÁNÍ

Globální rozvojové vzdělávání (GRV) je celoživotní vzdělávací proces, který pomáhá lidem orientovat se v globalizovaném světě, rozumět jeho propojenosti a uvědomovat si svou roli a vliv v něm. Vede k porozumění sobě a svým vztahům s ostatními lidmi a místy. Svým přístupem k výuce rozvíjí dovednosti a podporuje hodnoty a postoje, které lidem umožňují aktivně se podílet na řešení lokálních i globálních problémů. (1)

Využívaný participativní přístup klade důraz na aktivitu a iniciativu samotných žáků. Učitel je průvodcem v procesu učení, podporuje studenty v hledání vlastních odpovědí. Čerpá ze zážitkové pedagogiky a pedagogického konstruktivismu(2). Vedle rozvoje dovedností a znalostí usiluje GRV o formování hodnot a postojů zahrnujících sebeuvědomění, respekt k rozdílnosti, environmentální a sociální zodpovědnost, solidaritu, víru ve změnu a aktivní zapojení.

SLOVNÍČEK POJMŮ

- ▶ **kritické myšlení** = schopnost otevřeně posoudit své i cizí názory a informovaně se rozhodovat
- ▶ **participace** = aktivní účast na řešení problémů a konfliktů
- ▶ **solidarita** = sounáležitost s lidmi v obtížné životní situaci
- ▶ **sociální spravedlnost** = dodržování lidských práv a prosazování rovných příležitostí pro všechny

Globální rozvojové vzdělávání pracuje s tématy, která jsou komplexní a kontroverzní a nemají jednoznačné odpovědi. Jako například:

- ★ ekonomická, kulturní a environmentální propojenost světa,
- ★ sociální spravedlnost a rovnost,
- ★ rozmanitost,
- ★ udržitelný rozvoj a rozvojová spolupráce,
- ★ řešení konfliktů a lidská práva.

Cílem globálního rozvojového vzdělávání je, aby lidé přijímali svůj díl zodpovědnosti za vytváření světa, kde mají všichni lidé možnost žít důstojný život.

PŘÍKLAD GLOBÁLNÍCH SOUVISLOSTÍ

Snažím se uvažovat komplexně a neodrazuje mne, že neexistují jednoduchá řešení. Sám sice nevládnou všechno, ale mohu se vědomě rozhodovat. Tričko, které si koupím v České republice, vyráběly za těžkých podmínek dělnice v Bangladéši. Co mohu dělat? Kupuji méně a s ohledem na původ oblečení – například oblečení s certifikací. Nebo oblečení šité českými švadlenami, protože chci omezit environmentální dopad dopravy a podpořit lokální produkci. To samo však neřeší situaci šiček v asijských zemích. Proto také například podepisuji celosvětové petice, aby značky přijaly odpovědnost za podmínky výroby oblečení.

GRV V ČESKU

Globální rozvojové vzdělávání se v českých školách uplatňuje zejména v rámci průřezových témat Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech, Environmentální výchově a Multikulturní výchově definovaných Ministerstvem školství mládeže a tělovýchovy v Rámcových vzdělávacích programech.

Velkou zásluhu na tom, že globální a rozvojová témata začala po roce 2000 pronikat do českých škol měly především nevládní organizace. Ty na základě svých zahraničních zkušeností připravují programy a materiály vhodné pro použití ve výuce. K rozvoji GRV přispěla také centra ekologické výchovy, která se nechala inspirovat příbuzným konceptem globální výchovy známým především z publikací Grahama Pika a Davida Selbyho z 80. let 20. století.

V roce 2011 byla ve spolupráci ministerstev (MZV, MŠMT a MŽP) a zástupců akademického a neziskového sektoru vytvořena Národní strategie globálního rozvojového vzdělávání pro období 2011–2015, která otvírá cestu GRV na pedagogické fakulty.

1. Oficiální definici GRV najdete v Národní strategii globálního rozvojového vzdělávání ČR pro 2011–2015, kterou naleznete např. na www.globalnivzdelavani.cz

2. Mikesová, Š. Pojmotvorný proces, pedagogický konstruktivismus. Dostupné na www.rvp.cz.

HISTORIE GRV VE SVĚTĚ

Původní koncept rozvojového vzdělávání vycházel z úvahy, že by občané měli rozumět tomu, proč stát či nevládní organizace z veřejných prostředků podporují projekty v rozvojových zemích. Rozvojové vzdělávání klade důraz především na témata spravedlnosti a vztahů mezi bohatými a chudšími státy světa.

V reakci na aktuální globální problémy se v 70. letech 20. století začaly objevovat další tematicky zaměřené druhy výchov, např. multikulturní výchova, výchova k míru, environmentální výchova, výchova k udržitelnému rozvoji. Tyto tematické výchovy reagovaly na bezprostřední historickou realitu a daný kontext. Například v anglosaském světě se můžeme od 80. let setkávat s výchovou k míru odpovídající na realitu studené války, zatímco u nás je koncept řešení konfliktů pojímán v rámci osobnostně sociální výchovy.

V současnosti dochází k formulování společných aspektů těchto výchov: práci s hodnotami a postoji, rozvíjení kritického myšlení a dovedností, které vedou k aktivnímu přístupu k řešení problémů. Proto také někteří začali používat název globální vzdělávání (global learning) spíše než více tematicky definované rozvojové vzdělávání (development education).

INFOBOX

Poprvé bylo GRV definováno v Maastrichtské deklaraci globálního vzdělávání (2002): „*Globální vzdělávání je vzdělávání, které otevírá lidem oči a mysl pro realitu světa a probouzí je, aby usilovali o větší spravedlnost ve světě, o rovnost mezi lidmi a o lidská práva pro všechny.*“

Globální vzdělávání se stalo součástí výuky na řadě zahraničních univerzit a pod pojmem globální rozvojové vzdělávání se první vlašťovky objevují i na univerzitách v České republice.

INFOBOX

Všeobecný přehled organizací, zdrojů a učebních materiálů představují internetové stránky www.globalnivzdelavani.cz.

MÝTY O GRV

Globální rozvojové vzdělávání učí o cizích zemích a lidech.

- ★ Tato výchova učí také o cizích zemích a lidech, ale vždy v souvislosti s našimi životy.
- ★ Způsob a okolnosti života jinde slouží jako inspirace, poučení. Tyto paralely umožňují pojmenovat i jevy v našem bezprostředním okolí.

Globální témata jsou nám příliš vzdálená.

- ★ Globální témata se nás týkají. Globální procesy se často projevují i v místě, kde žijeme. V GRV se studenti učí vidět, jak se globální problémy projevují v konkrétní lokalitě a opačně, jak naše činnost ovlivňuje životy lidí na druhé straně světa.

Na globální rozvojové vzdělávání není ve výuce čas.

- ★ GRV je příležitostí k rozvoji klíčových dovedností a kompetencí člověka žijícího v globalizovaném světě.
- ★ Svým tematickým zaměřením, ale především svými principy pomáhá naplňovat průřezová témata definovaná MŠMT. Globální souvislosti se mohou objevit ve většině předmětů.

GRV je jen pro starší žáky.

- ★ Pостоje a hodnoty jako jsou solidarita, spravedlnost, respekt k odlišnosti, sebedůvěra nebo vědomí vlastního vlivu dobře vnímají už děti v mateřské škole či na prvním stupni základní školy. Učitelé se mohou zaměřit na rozvoj vnímání rozmanitosti a propojenosti světa, pracovat se stereotypy a pomáhat předcházet předsudkům, rozvíjet dovednost kritického myšlení, vést ke spolupráci a řešení konfliktů.

V rámci globálního rozvojového vzdělávání jezdí čeští učitelé učit a stavět školy v Africe.

- ★ GRV probíhá na školách v České republice. Stavění škol je rozvojový projekt, ne rozvojové vzdělávání.